

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УДК 346.5

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-4-2>

Добровольська Володимира Володимирівна,

кандидат юридичних наук доцент,
доцент кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
вулиця Фонтанська дорога, 23, Одеса, 65009, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9304-3792>

Ляховецький Олександр Олександрович,

аспірант кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
вулиця Фонтанська дорога, 23, Одеса, 65009, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3194-4774>

ПЕРЕШКОДИ ТА РИЗИКИ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Статтю присвячено висвітленню актуальної на сьогодні проблеми впровадження цифрових технологій у господарську діяльність, зокрема аналізу їхнього впливу на правове регулювання бізнес-процесів, фінансових операцій та взаємодії з державними органами. Розглянуто основні виклики, пов'язані з цифровізацією, такі як правова охорона інтелектуальної власності в цифровому середовищі, захист даних, регулювання діяльності фінтех-компаній, використання технологій штучного інтелекту, а також механізми правового захисту від цифрових ризиків. Особлива увага приділяється необхідності адаптації господарського законодавства до нових реалій цифрової економіки для забезпечення сталого розвитку підприємницької діяльності.

Розглянуто специфіку впливу цифровізації на організаційні, технічні та соціальні аспекти управління підприємствами. Особлива увага приділена визначенню потенційних загроз для підприємств, пов'язаних з цифровими трансформаціями, а також запропоновано шляхи їх мінімізації.

Стаття передбачає проведення аналізу основних перешкод та ризиків, які виникають під час впровадження цифрових технологій у господарську діяльність.

Проаналізовано організаційні, технічні та соціальні аспекти, що супроводжують цифрову трансформацію підприємств, а також визначено ключові ризики, такі як кіберзагрози, фінансові витрати та технічні збої. Особлива увага приділена впровадженню змін у господарське законодавство України щодо процесу цифровізації, зокрема у сферах регулювання захисту даних, електронної комерції та інтелектуальної власності.

Досліджено застосування цифрових технологій у господарському праві в таких основні сферах, як цифрові контракти та угоди (смайт-контракти), електронна комерція, електронний документообіг, цифровізація державних послуг; інтелектуальна власність; фінансові технології (FinTech); технології штучного інтелекту та автоматизація бізнес-процесів.

Доведено, що цифрові технології радикально трансформують сучасний світ, і їх інтеграція в господарські процеси є ключовим чинником, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Однак разом із цими можливостями цифровізація несе певні ризики, які вимагають ретельного аналізу та усвідомленого підходу для ефективного управління переходом до нових організаційно-правових форм господарювання.

Ключові слова: цифрові технології, цифровізація господарської діяльності, кібербезпека, електронна комерція, електронний документообіг, фінансові технології (FinTech), технології штучного інтелекту.

Dobrovolska Volodymyra, Liakhovetskyi Alexander. OBSTACLES AND RISKS IN THE IMPLEMENTATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECONOMIC ACTIVITY

The article is devoted to highlighting the currently relevant problem of the introduction of digital technologies into economic activity, in particular the analysis of their impact on the legal regulation of business processes, financial transactions and interaction with state bodies. The main challenges related to digitization are considered, such as legal protection of intellectual property in the digital environment, data protection, regulation of the activities of fintech companies, the use of artificial intelligence technologies, as well as mechanisms of legal protection against digital risks. Special attention is paid to the need to adapt economic legislation to the new realities of the digital economy to ensure the sustainable development of business activities.

The specifics of the impact of digitalization on the organizational, technical and social aspects of enterprise management are considered. Particular attention is paid to identifying potential threats to enterprises related to digital transformations, and ways to minimize them are proposed.

The article provides an analysis of the main obstacles and risks that arise during the implementation of digital technologies in economic activity.

The organizational, technical and social aspects accompanying the digital transformation of enterprises are analyzed, and key risks such as cyber threats, financial costs and technical failures are also identified. Particular attention is paid to the implementation of changes in the economic legislation of Ukraine regarding the digitalization process, in particular in the areas of regulation of data protection, e-commerce and intellectual property.

The application of digital technologies in business law in such main areas as digital contracts and agreements (smart contracts), e-commerce, electronic document management, digitization of public services was studied; intellectual property; financial technologies (FinTech); artificial intelligence technologies and automation of business processes.

It has been proven that digital technologies are radically transforming the modern world, and their integration into business processes is a key factor contributing to increasing the competitiveness of enterprises. However, together with these opportunities, digitalization carries certain risks that require careful analysis and a conscious approach to effectively manage the transition to new organizational and legal forms of business.

Key words: *digital technologies, digitalization of economic activity, cyber security, e-commerce, electronic document management, financial technologies (FinTech), artificial intelligence technologies.*

Вступ. Цифрові технології кардинально змінюють сучасний світ, і впровадження їх у господарські процеси є одним із найважливіших чинників підвищення конкурентоспроможності підприємств. Проте цифровізація також супроводжується рядом ризиків, що потребують глибокого розуміння та аналізу для ефективного управління процесом переходу до нових організаційно-правових форм господарювання.

Цифровим технологіям у господарській діяльності займались в своїх наукових дослідженнях О. Берназюк, О. Буринська, Л. Вербівська, О. Вінник, О. Гончаренко, К. Єфремова, С. Дзюба, М. Дзямучич, Н. Левицька, О. Синєокий, О. Співаковський, Ю. Чалюк, Т. Шматковська тощо.

Метою статті є аналіз основних сфер застосування цифрових технологій у господарській діяльності, аналіз перешкод та ризиків, з якими стикаються чисельні суб'єкти господарювання під час цифрової трансформації, а також виявлення шляхів їх подолання

та впровадження змін у господарське законодавство України щодо процесу цифровізації.

Матеріали та методи. Розвиток цифрових технологій суттєво трансформував організацію господарської діяльності, змінюючи як внутрішні процеси суб'єктів господарювання, так і взаємодію між учасниками ринку. Особливості нових суспільних відносин, що виникають у цифровому середовищі, потребують ретельного врахування при розробці нормативно-правового та інституційного забезпечення сфери господарювання. Вплив євроінтеграційних процесів на гармонізацію українського законодавства з європейськими стандартами безпосередньо позначається на моделі використання цифрових технологій у господарській діяльності в Україні. Саме тому дослідження ролі цифрових технологій набуває особливої актуальності, оскільки їх вплив може бути як позитивним – шляхом підвищення ефективності та конкурентоспроможності, так і негативним – у вигляді нових ризиків, таких як кіберзагрози та регуляторні

невизначеності. У контексті побудови соціально-орієнтованої економіки в Україні важливо забезпечити баланс між технологічними інноваціями та соціальною відповідальністю бізнесу, що потребує системного наукового підходу до вивчення як переваг, так і слабких сторін цифровізації.

Як слушно зазначає О.М. Гончаренко та Г.Б. Бабаджанян саме «цифрові технології є інструментом та засобом для інших видів господарської діяльності, за допомогою яких можна ефективно модернізувати виробництво або ж надавати послуги, а також окремим ринком або галуззю господарської діяльності [2].

На законодавчому рівні термін «цифрові технології» закріплено в Законі України «Про Національну програму інформатизації» від 01.12.2022 № 2807-IX, як «сукупність систематизованих правових, науково-технічних, організаційних рішень, спрямованих на застосування комп'ютерної та іншої електронно-обчислювальної техніки, програмного забезпечення та інших засобів для зменшення участі користувача інформаційно-комунікаційних систем і засобів інформатизації під час збирання, приймання, обробки, передавання інформації чи трудомісткості виконуваних операцій» [5].

М. Ільницький зазначає, що застосування цифрових технологій у системі адміністративного права має охоплювати такі чотири сфери: надання державних послуг громадянам та організаціям; доступ до інформації стосовно діяльності органів публічного управління; запровадження внутрішнього електронного документообігу в межах окремо взятого органу влади; взаємодія, в тому числі електронна, між органами влади [6, с. 70–75].

В свою чергу, застосування цифрових технологій у господарському праві має охоплювати такі основні сфери: цифрові контракти та угоди (смарт-контракти); електронна комерція; електронний документообіг; цифровізація державних послуг; інтелектуальна власність; фінансові технології (FinTech); технології штучного інтелекту та автоматизація бізнес-процесів.

Цифрові контракти, зокрема смарт-контракти, забезпечують автоматизацію виконання зобов'язань між сторонами без необхідності залучення третіх осіб, таких як нотаріуси або посередники. Вони функціонують на основі заздалегідь визначених умов, які виконуються автоматично при настанні обставин, передбачених договором. Застосування блокчейн-технологій у цьому контексті сприяє надійній реєстрації та моніторингу виконання угод, що гарантує прозорість і безпеку транзакцій.

Впровадження смарт-контрактів у господарське законодавство вимагає розробки низки нормативних актів та адаптації існуючих правових норм. Основним кроком для інтеграції смарт-контрактів у господарське право є необхідність законодавчо закріпити визначення смарт-контрактів як юридично значущих угод, прирівняних до традиційних договорів. Це передбачає внесення змін до Цивільного та Господарського кодексів для врегулювання правовідносин, заснованих на таких контрактах.

Наступним кроком є можливість законодавчо передбачити використання блокчейн-платформ для реєстрації та контролю виконання господарських угод. Це включає створення правової бази для децентралізованих реєстрів та врегулювання процедур збереження і передачі даних.

Смарт-контракти працюють автоматично, тому важливо передбачити в законодавстві механізми врегулювання спорів і відповідальність за невиконання або неправильне виконання умов контракту через технічні або програмні збої.

Доцільно на законодавчому рівні розробити стандарти для смарт-контрактів. Впровадження єдиних технічних та юридичних стандартів для створення смарт-контрактів унормує з самого початку їх використання у сфері господарського права. Це включає чіткі вимоги до програмного забезпечення, мов програмування та процесу виконання таких угод.

Саме впровадження смарт-контрактів у національне законодавство має супроводжуватись законодавчими гарантіями кібербезпеки та захисту персональних даних учас-

ників правовідносин. Необхідно створити правові механізми для захисту від зловживань і хакерських атак на блокчейн-системи.

Електронна комерція (дистанційна торгівля) являє собою процес здійснення оплати товарів і послуг у цифровому середовищі. Особливу увагу, на законодавчому рівні, слід приділити впровадженню механізмів забезпечення безпеки персональних даних та гарантуванню конфіденційності в рамках правовідносин, що виникають у процесі здійснення електронної комерції. Саме «завдяки цифровим платформам та інструментам, суб'єкти господарювання можуть легко розширювати свій ринок, залучати нових клієнтів та надавати послуги онлайн, що робить їх більш конкурентоспроможними. Цифровізація підприємств стала ключовим джерелом економічного зростання через оптимізацію процесів виробництва, зростання ефективності управління та продуктивності праці, зниження витрат тощо» [7, с. 401–402].

Впровадження електронної комерції у господарське законодавство вимагає комплексного підходу, що охоплює адаптацію правових норм до умов цифрової економіки. Основним кроком, необхідним для інтеграції електронної комерції у господарське право є законодавче закріплення поняття «електронна комерція».

Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII визначає електронну комерцію, як «відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру» [4].

Таке визначення є вже дещо застарілими і потребує оновлення у реаліях сьогодення. Пропонуємо включити до Господарського кодексу України та до Закону України «Про електронну комерцію» таке поняття електронної комерції – «діяльність, спрямована на укладення та виконання угод щодо купівлі-продажу товарів, надання послуг або цифро-

вого контенту, що здійснюється дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Включає обмін даними, електронні платежі, електронний документообіг та інші правові відносини, що виникають у процесі здійснення торгових операцій через інтернет або інші цифрові платформи».

Розробка більш досконалого поняття «електронна комерція» та основних аспектів її функціонування, включаючи торгівлю товарами, послугами та цифровим контентом, допоможе уникнути проблем з термінологією для чіткої правової регламентації електронних угод та їх учасників. Законодавство має враховувати регулювання діяльності цифрових платформ, які надають послуги електронної комерції, включаючи маркети, агрегатори та платформи для торгівлі товарами і послугами. Важливо визначити їхні зобов'язання перед користувачами та правила взаємодії з державними органами. Саме тому впровадження електронної комерції у господарське законодавство потребує як внесення змін до чинних нормативно-правових актів, так і розробки нових правових механізмів для регулювання відносин у цифровій економіці.

Наступним кроком впровадження цифрових технологій у системі господарського права є застосування електронних підписів та систем електронного документообігу, зокрема, у корпоративних правовідносинах. Правове регулювання процесів цифрової ідентифікації та аутентифікації суб'єктів правовідносин, що забезпечує юридичну силу електронних документів і сприяє підвищенню ефективності інформаційних обмінів між учасниками господарської діяльності.

Впровадження електронного документообігу в господарське законодавство вимагає чіткої правової бази, яка регулюватиме використання електронних документів, підписів та систем ідентифікації. Законодавчо слід закріпити, що електронні документи мають таку ж юридичну силу, як і паперові аналоги. Це передбачає внесення змін до Господарського кодексу України, Цивільного кодексу, а також законодавства про електронні документи та електронний документообіг.

Необхідним вбачаємо також розширити правове регулювання електронних підписів, зокрема кваліфікованих електронних підписів (КЕП), для підтвердження автентичності електронних документів у господарських відносинах. Уніфікація законодавства в цій сфері повинна гарантувати, що підписані таким чином документи є юридично дійсними та визнаються у судових органах.

Окремої уваги потребує впровадження законодавчого регулювання цифрової ідентифікації та аутентифікації суб'єктів господарської діяльності. Ці механізми забезпечують надійність сторін у правовідносинах і підтверджують їх повноваження на укладення електронних угод.

Сучасна взаємодія суб'єктів господарювання з державними органами дедалі більше здійснюється через електронні платформи, що спрощує подання звітності, отримання ліцензій, дозволів та інших адміністративних документів. Використання таких цифрових інструментів дозволяє підвищити ефективність та прозорість державного регулювання підприємницької діяльності. Крім того, розвиток і впровадження цифрових реєстрів, зокрема реєстрів прав власності, суб'єктів господарювання та фінансових операцій, сприяє спрощенню процесів державного контролю, полегшує доступ до інформації та зменшує адміністративні бар'єри для бізнесу.

У господарському праві цифровізація державних послуг відіграє ключову роль у забезпеченні належного правового регулювання підприємницької діяльності та взаємодії між бізнесом і державою. Законодавство має передбачати правові механізми, що гарантують дотримання прав учасників господарських відносин у цифровому середовищі, забезпечення безпеки інформації, а також відповідальність за порушення норм електронного документообігу. Інтеграція цифрових технологій у державні послуги не лише спрощує адміністративні процеси, але й створює нові можливості для автоматизації бізнес-процедур, що сприяє розвитку економіки та зниженню регуляторного навантаження на підприємства.

Наступною сферою застосування цифрових технологій у системі господарського права є інтелектуальна власність у цифровому середовищі. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема цифрові продукти, програмне забезпечення, контент і бази даних, набуває особливого значення в умовах цифрової економіки. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології створюють нові виклики для правового регулювання цієї сфери, оскільки процеси створення, поширення та використання цифрових об'єктів інтелектуальної власності потребують адаптованого законодавства, яке забезпечить належний рівень їхньої правової охорони та захисту. Тобто, необхідним є розробка та впровадження ефективних законодавчих механізмів для запобігання незаконному використанню цифрових об'єктів інтелектуальної власності, зокрема через піратство, та забезпечення дотримання авторських прав в Інтернеті. Це включає створення правових норм, що регулюють порядок реєстрації прав на цифрові продукти, визначення правового статусу об'єктів, створених за допомогою технологій штучного інтелекту, та механізмів захисту прав власників у випадку їх порушення в цифровому просторі.

Саме тому, господарське право повинно включати положення, спрямовані на підвищення правової захищеності інтелектуальної власності в цифровому середовищі, враховуючи особливості цього ринку. Це сприятиме розвитку інноваційних бізнес-моделей, стимулюватиме творчий підхід до створення цифрових продуктів і водночас захищатиме економічні інтереси суб'єктів господарювання, які працюють у сфері високих технологій.

Фінансові технології (FinTech) значно змінюють традиційні моделі господарювання та надання фінансових послуг, що потребує адаптацію нормативно-правових актів для забезпечення правомірності діяльності цих суб'єктів, захисту прав споживачів та прозорості ринку фінансових послуг. Діяльність фінтех-компаній, які надають цифрові фінансові послуги, таких як електронні платежі, кредитування, страхування, вимагає комплексного правового

регулювання з урахуванням сучасних викликів цифрової економіки. Правове регулювання діяльності фінтех-компаній повинне враховувати специфіку використання цифрових технологій у фінансовому секторі, зокрема, вимоги до безпеки фінансових операцій, захисту персональних даних та запобігання фінансовим злочинам, таким як шахрайство чи відмивання коштів. Важливим аспектом є визначення правового статусу цифрових фінансових послуг та інтеграція їх у загальну систему фінансового регулювання держави, що передбачає ліцензування діяльності фінтех-компаній, контроль їхньої діяльності та відповідність стандартам прозорості й безпеки.

Застосування блокчейн-технологій може сприяти не лише безпеці й прозорості фінансових операцій, а й створенню децентралізованих платформ для проведення інвестиційних угод, зберігання даних і ведення фінансового обліку. У цьому контексті господарське законодавство має враховувати правові аспекти використання блокчейн для реєстрації прав на активи, здійснення фінансових операцій та забезпечення надійності угод, що реалізуються в децентралізованих мережах.

Впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) та автоматизації бізнес-процесів суттєво трансформують управлінські та юридичні практики в сучасному бізнес-середовищі. Використання алгоритмів ШІ для автоматизації управлінських рішень, аналізу даних, управління ризиками та здійснення юридичних процедур дозволяє значно підвищити ефективність діяльності підприємств, зменшити витрати та оптимізувати робочі процеси.

Важливим аспектом є регулювання відповідальності за діяльність автоматизованих систем і алгоритмів. У зв'язку з можливістю прийняття автономних рішень без прямого втручання людини виникає необхідність у визначенні правового статусу таких систем, а також механізмів відповідальності за результати їхньої роботи. Законодавство повинно встановити чіткі норми щодо регулювання дій, вчинених автоматизованими системами, щоб забезпечити правову охо-

рону інтересів усіх учасників правовідносин, зокрема споживачів, контрагентів та держави. У зазначеному сенсі слушною є думка про те, що «сфера публічних фінансів традиційно відстає від корпоративного сектору в царині впровадження інновацій і, зокрема, технологій 4-ї промислової «цифрової» революції. Розвиток GovTech (цифровізації державного управління) в основному фокусується на відкритості даних та вільному доступі до інформації державних органів. У сфері публічних фінансів GovTech забезпечує переважно прозорість бюджетів та закупівель, спрощує доступ (через канали електронного зв'язку) до державних сервісів, сприяє залученню громадськості до управління публічними фінансами. Україна у сфері розвитку GovTech, зокрема у публічних фінансах, загалом щодо доступу до державних сервісів та відкритості бюджетних даних, перебуває серед світових лідерів, випереджаючи деякі розвинені економіки. Це є потужним фактором та можливістю для подальшого впровадження цифрових технологій у управління публічними фінансами, серед яких варто виділити технології аналізу великих даних (Big Data)» [3, с. 112].

Ці питання охоплюють не лише внутрішні правові аспекти функціонування підприємств, але й взаємодію між ними та державними органами, а також між підприємствами і їхніми контрагентами в умовах цифрової економіки. Законодавство повинно враховувати специфіку застосування технологій ШІ у різних галузях, визначаючи межі відповідальності за шкоду, завдану в результаті дій автоматизованих систем. Це включає питання, пов'язані з правовим статусом даних, які використовуються алгоритмами, а також питання захисту прав інтелектуальної власності на результати діяльності, що базується на ШІ.

Проаналізувавши основні сфери застосування цифрових технологій у сфері господарського права до основних перешкод впровадження цифрових технологій у господарську діяльність можна віднести: технічні перешкоди; фінансові перешкоди; організаційні перешкоди; культурні та соціальні перешкоди.

Основними технічними перешкодами впровадження цифрових технологій є застаріла інфраструктура, недостатня інтеграція існуючих систем та складність адаптації нових технологічних рішень до специфіки діяльності підприємств. Ці фактори суттєво ускладнюють цифровізацію, особливо у великих організаціях із розвиненими господарськими структурами. Також важливим аспектом є недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів у сфері інформаційних технологій, що може призвести до неправильного вибору чи впровадження технологічних рішень.

Фінансові перешкоди проявляються в тому, що цифрові трансформації вимагають значних фінансових вкладень у розробку та впровадження нових технологій, оновлення обладнання та навчання персоналу. Витрати на підтримку та модернізацію цифрових рішень також є значущими, що може створювати фінансові труднощі для підприємств, особливо для малих і середніх бізнесів в умовах повномасштабної війни в Україні. Недостатність ресурсів на етапах реалізації проєктів може уповільнити процес цифровізації або навіть призвести до його невдачі.

Організаційні перешкоди під час цифрових трансформації часто вимагають перегляду організаційної структури підприємства, що може спричинити внутрішній опір з боку керівництва чи працівників. Традиційні бізнес-моделі та методи управління можуть бути неефективними в умовах цифрової економіки, що вимагає суттєвих змін у процесах прийняття рішень, організаційній культурі та підходах до управління ресурсами.

Культурні та соціальні перешкоди напряму пов'язані із людським фактором, що є однією з найважливіших перешкод на шляху до цифровізації. Співробітники можуть демонструвати опір змінам через страх втратити роботу, недостатність знань або небажання адаптуватися до нових умов. Також існує необхідність у зміні управлінської культури та формуванні нових підходів до навчання й розвитку персоналу.

Проаналізувавши основні сфери та основні перешкоди застосування цифрових тех-

нологій у господарське законодавство, можна визначити і основні ризики впровадження цифрових технологій у господарську діяльність: загроза кібербезпеці та конфіденційності даних; недосконалість нормативно-правової бази; технічні збої та помилки; непередбачувані витрати.

Загроза кібербезпеці та конфіденційності даних є одним із найважливіших ризиків цифровізації є загроза кібербезпеки та витоку конфіденційних даних. У зв'язку з поширенням інформаційних технологій збільшується кількість кіберзагроз, спрямованих на викрадення, пошкодження або маніпуляцію даними. Недостатній рівень захисту інформаційних систем може призвести до значних фінансових збитків, репутаційних втрат та правових наслідків для підприємств.

Недосконалість нормативно-правової бази у сфері господарського права пов'язана з тим, що розвиток цифрових технологій випереджає темпи адаптації законодавчої та нормативної бази в багатьох країнах, в тому числі і в Україні. Відсутність чітких регуляторних норм може створювати правову невизначеність для підприємств, особливо в питаннях захисту даних, авторського права та електронної комерції. Це може стати причиною судових спорів, штрафів та інших правових ризиків.

Складність цифрових технологій також несе ризики технічних збоїв та помилок, що можуть вплинути на безперервність господарської діяльності. Неправильне налаштування або недостатнє тестування нових систем може призвести до серйозних втрат для підприємства, включаючи втрату даних або тимчасове припинення операцій. Впровадження цифрових технологій може супроводжуватися непередбачуваними витратами, пов'язаними з підтримкою, оновленням або усуненням непередбачених технічних проблем. Ці додаткові витрати можуть негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства та ефективність проєктів цифрової трансформації.

Результати. Проаналізувавши перешкоди та ризики при впровадженні цифрових технологій у господарську діяльність слід про-

стежити шляхи подолання перешкод та мінімізації ризиків у цій сфері. Для успішного впровадження цифрових технологій підприємствам необхідно розробити комплексну стратегію, що враховує технічні, фінансові, організаційні та соціальні аспекти.

Ключові елементи цієї стратегії повинні включати: аудит технічної інфраструктури для виявлення застарілих компонентів та планування їх оновлення; формування бюджету з урахуванням не лише витрат на впровадження, а й на подальшу підтримку та модернізацію; навчання персоналу для підвищення рівня цифрової грамотності та зниження опору змінам; забезпечення кібербезпеки, включаючи впровадження сучасних методів захисту даних та систем безпеки та адаптація організаційної структури з акцентом на гнучкість та інноваційність у процесах управління.

Як зазначають фахівці саме «цифрові технології дозволяють підприємствам створювати більш гнучкі та адаптивні бізнес-процеси, що дозволяє їм швидко реагувати на зміни в ринкових умовах та впроваджувати інновації швидше і ефективніше. У свою чергу, застосування штучного інтелекту, аналітики даних, блокчейн-технологій та інших цифрових інструментів дозволяє бізнесу знаходити нові шляхи для вдосконалення своїх продуктів та послуг на засадах оптимізації виробничих процесів, що сприяє зміні пара-

дигми у бізнесі та розвитку нових інноваційних його моделей» [1, с. 54].

Висновки. Таким чином, цифровізація господарської діяльності виступає стратегічним чинником конкурентоспроможності підприємств у глобальному економічному просторі. Проте впровадження цифрових технологій вимагає системного підходу, що враховує низку викликів і ризиків, таких як правова невизначеність, загрози кібербезпеці, проблеми адаптації управлінських структур та необхідність у професійній підготовці персоналу. Ефективна цифрова трансформація вимагає не лише фінансових інвестицій у технологічну інфраструктуру, а й перегляду організаційної культури підприємства.

Успіх цифровізації значною мірою залежить від здатності підприємств адаптувати свої бізнес-моделі до цифрової економіки, забезпечуючи інтеграцію технологій у всі аспекти діяльності, починаючи від управління фінансами і закінчуючи взаємодією з клієнтами та партнерами. Окремо слід підкреслити важливість розвитку правового регулювання у сфері цифрових технологій, що має створити надійну основу для захисту інтересів всіх учасників ринку та стимулювати інновації. Такий підхід дозволить підприємствам не лише успішно інтегруватися в цифрову економіку, але й закріпити свої позиції у глобальній конкурентній боротьбі.

Список використаних джерел:

1. Вербівська Л.В., Буринська А.І. Використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3814>.
2. Гончаренко О.М., Бабаджанян Г.Б. Правове регулювання використання цифрових технологій у господарській діяльності. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 12. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/12/9.pdf>.
3. Криниця С. Сучасні тренди розвитку цифрових технологій та їх вплив на публічні фінанси. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2023. № 2. С. 82–120. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.2.2023.82-120>.
4. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 45, ст. 410.
5. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 51, ст. 127.
6. Ільницький М.П. Адміністративно-правове забезпечення доступу до баз даних в публічному управлінні в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право. Спецвипуск*. 2013. Вип. 23. С. 74–78.
7. Lytvyn L., Hryhoruk A., Verbivska L., Poprotsky O., Medynska T., Pelekh O. Enterpreneship Transformation in the Context of the Digitization of Business Processes. *Postmodern Openings*. 2022. Vol. 13, Issue 2. P. 396–408. <https://doi.org/10.18662/po/13.2/461>.

References:

1. Verbiv's'ka, L.V., & Buryns'ka, A.I. (2024) Vykorystannya tsyfrovyykh tekhnolohiy u pidpryyemnyts'kiy diyal'nosti [Use of digital technologies in business activities]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 61. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3814> [in Ukrainian].
2. Honcharenko, O.M., & Babadzhanian, H.B. (2020) Pravove rehulyuvannya vykorystannya tsyfrovyykh tekhnolohiy u hospodars'kiy diyal'nosti [Legal regulation of the use of digital technologies in economic activity]. *Yurydychnyy byuleten'- Legal bulletin*, 12. Retrieved from <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/12/9.pdf> [in Ukrainian].
3. Krynytsya, S. (2023). Suchasni trendy rozvytku tsyfrovyykh tekhnolohiy ta yikh vplyv na publichni finansy [Modern trends in the development of digital technologies and their impact on public finances]. *Zbirnyk naukovykh prats' Derzhavnoho podatkovoho universytetu - Collection of scientific works of the State Tax University*, 2, 82–120. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.2.2023.82-120> [in Ukrainian].
4. Pro elektronnu komertsiyu [About electronic commerce]. (2015, 03 September). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
5. Pro Natsional'nu prohramu informatyzatsiyi [About the National Informatization Program]. (2022, 01 December). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
6. Il'nyts'kyy, M.P. (2013) Administratyvno-pravove zabezpechennya dostupu do baz danykh v publichnomu upravlinni v Ukrayini [Administrative and legal provision of access to databases in public administration in Ukraine]. *Naukovyy visnyk UzhNU. Seriya: Pravo. Spetsvypusk - Scientific Bulletin of UzhNU. Series: Law. Special issue*, 23, 74–78. [in Ukrainian].
7. Lytvyn L., & Hryhoruk A., & Verbiv's'ka L., Poprotsky O., Medynska T., & Pelekh O. (2022). Enterpreneship Transformation in the Context of the Digitization of Business Processes. *Postmodern Openings*. Vol. 13, Issue 2. P. 396–408. <https://doi.org/10.18662/po/13.2/461> [in English].